

- klinichnogo vypadku* [Clinical and psychological features of patients with acute social self-isolation on the example of a clinical case], in: *Psychological Counseling and Psychotherapy*, 1–12, pp. 116–124.
- Reichenbach, A. (2015) *Laughter in times of uncertainty: Negotiating gender and social distance in Bahraini women's humorous talk*, in: *Humor – International Journal of Humor Research*, 28 (4), pp. 511–539. Retrieved May 5, 2020 from: <https://doi.org/10.1515/humor-2015-0098>.
- Takovski, A. (2019) *Representing Sexuality through Folklore: Erotic Folktales and Online Jokes as 'Mirrors' of Gender Hierarchies*, in: *Folklore: Electronic Journal of Folklore*, pp. 149–172. Retrieved May 5, 2020 from: <https://doi.org/10.7592/FEJF2019.75.takovski>.

Стаття надійшла до редакції 6.05.2020

Стаття прийнята 6.06.2020

DOI: [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2020.1\(33\).211985](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2020.1(33).211985)

УДК 130.2: 316.6

Оксана Кожем'якіна

АКСІОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РЕФРЕЙМІНГУ В СМІХОВІЙ КУЛЬТУРІ

Стаття присвячена аналізу концептуального поля визначення аксіологічних детермінант рефреймінгу в сміховій культурі, з урахуванням специфіки функціонального навантаження сміху та його маніпулятивного потенціалу в сучасному суспільстві. Звертаючись до характеристик психотехнологій смислового переформатування в сміховій культурі як втілення мистецтва рефреймінгу, розглядаються аксіологічні чинники інтерпретативних взаємодій в різноманітних дискурсивних контекстах та смислових інваріаціях (на прикладах політичного сміху, актуальних карантинних анекдотів та вірусних мемів). Концептуальні інверсії, які в сміховій культурі мають відчутну ціннісну динаміку, досліджуються в аспекті їх маніпулятивних та актуалізаційних спроможностей в моделюванні соціальних взаємодій.

Ключові слова: рефреймінг, сміхова культура, цінність, контекст, підтекст, маніпуляція.

Розмаїта природа сміхової культури в аналізі співвідношення сміхового аспекту світу та світу дійсності потребує нових досліджень як частини культури свого часу. З урахуванням зростання маніпулятивних можливостей сучасного інформаційного суспільства, появи феномену постправди та засилля некритичності і розважальності в масовій культурі актуалізуються питання амбівалентності інтерпретативних контекстів сміхових комунікацій, насамперед в аспекті дієвості прихованих впливів та метафоричної аналітики реалій повсякденності. Сміхова культура має як давні традиції обрядовості, маргінальності та карнавалізації, так і набуває нових форм, які інституалізуються в сучасному суспільстві в численних конфігураціях, репрезентуючи в комунікативних характеристиках реальності її наявний стан та трансформаційні тенденції.

Незважаючи на поважну традицію вивчення проблеми сміху, що бере початок ще в працях Платона і Аристотеля та отримує подальший розвиток в концепціях І. Канта, А. Шопенгауера, З. Фрейда, А. Бергсона, М. Фуко, М. Бахтіна, В. Проппа, С. Аверинцева та ін., відкриваються все нові й нові контексти гелологічних досліджень, актуалізуючи їх міждисциплінарний характер та сприяючи формуванню цілісної картини світу. Серед дослідників соціокультурних та аксіологічних засад сміхової культури варто виокремити Ю. Борєва, А. Дмитрієва, Л. Карасьова, О. Козінцева, М. Мюлкея, А. Сичова та ін., в працях яких здійснюється різнобічний аналіз природи та соціальних

функцій сміху, чинників комічного, конструювання та деформацій поведінкових схем, співвідношення смішного та серйозного, об'єктивного та суб'єктивного, доброзичливого та агресивного, маніпулятивного та актуалізаційного тощо. З урахуванням інтерпретативного потенціалу сміху та його принципової незавершеності в якості одного з дієвих прийомів утворення комічного та досягнення сміхового ефекту доречно виокремити рефреймінг як техніку спрямованої роботи зі смислами, що змінює відношення до події, впливаючи загалом на ціннісні компоненти світосприйняття.

Відтак метою цієї роботи є окреслення концептуального поля визначення аксіологічних детермінант рефреймінгу в сміховій культурі, звертаючи увагу на функціональне навантаження сміху та його маніпулятивний потенціал в сучасному суспільстві.

Поняття «сміхової культури» в традиціях запропонованої М. Бахтінін концепції народної сміхової культури зазвичай використовується для позначення альтернативних панівному світогляду точок зору у поєднанні комічного та смішного. Сміхова культура в її загальному розумінні у всьому розмаїтті проявів сміху задає світоглядні рамки ціннісних орієнтирів своєрідного осмислення, перетворення та створення реальності, постаючи важливим елементом загальнонародської культури. Сміх в його позаофіційних форматах має, за влучним спостереженням М. Бахтіна, «глибоке світоспоглядальне значення, це одна із форм правди про світ в цілому, про історію, про людину; це особлива універсальна точка зору на світ, яка бачить світ інакше, але не менш (якщо не більш) суттєво, ніж серйозність» [Бахтин 1990: 78]. Сміх виконує насамперед звільнювальну функцію (від догматів, внутрішніх цензорів, авторитетів, священного, авторитарних законів тощо), сміх «не створює догматів та не може бути авторитарним», «знаменує не страх, а усвідомлення сили», «пов'язаний з актом виробництва, народженням, оновленням» [Бахтин 1990: 109], що по суті розкриває трансгресивний ресурс сміху у спрямованості до осмислення кордонів та їх можливого подолання.

В інтерпретативному аспекті інтуїтивного поєднання смислів сміх забезпечує розуміння тонких граней світу та відтінків значень, що увиразнює конструктивні та деструктивні ефекти сміху. Розглядаючи сміх як одночасно і руйнівний, і створювальний чинник, А. Бергсон розвиває думку про вплив сміху на корекцію соціальної поведінки людини, виокремлюючи функцію загального вдосконалення суспільства, що тримає в напрузі та взаємодії ті види діяльності, які ризикували згаснути [Бергсон 1992: 21].

Зважаючи на поширеність «несерйозних» конотацій сміху, М. Мюлкей говорить про важливу соціальну роль гумору в синергійному аспекті

продукування непослідовності та внутрішньої суперечливості, які відокремлені від серйозного, але водночас можуть бути використані в доволі серйозних цілях, демонструючи різноманіття інтерпретацій [Mulkaý 1988].

Звертаючи увагу на викривальний ресурс сміху, Д. Ліхачов зауважує, що важливою функцією сміху є оголення правди, виявлення справжньої сутності, наголошуючи на спроможності сміхової культури (а точніше, сміхового світу) створювати власний світ, своєрідний антисвіт, світ-навиворіт, який оголює проблемність наявних відносин та вибудовує власні, уявні та бажані [Лихачев 1984: 3].

Дотепність як важливий аспект сміхової культури розглядає З. Фрейд, який наголошує на компенсаторній та захисній функціях сміху, які дозволяють обійти ментальних цензорів завдяки наявності у жартів подвійних смислів [Фрейд 2006].

Спираючись щонайменш на три загальні теорії сміху (*суперечності, критики та звільнення*), виокремимо насамперед такі загальні ознаки сміху, як амбівалентність, динамічність, соціальність, діалогічність, солідарність, конвенціональність, інтерпретативність, соціальна значущість та креативність. Сміх завжди містить в собі якийсь парадокс, оскільки передбачає множини реакцій на різноманіття інтелектуальних та емоційних стимулів, актуалізуючи також рефлексивність та аксіологічність сміху, що дозволяє означити сміхову культуру загалом як мистецтво рефреймінгу. Важливим аспектом аксіології сміху є соціокультурно зумовлене відношення до цінностей та антицінностей, що може поставати засобом відображення альтернативних точок зору на світ, породжуючи нові контексти «жартівливого» розуміння дійсності в ігрових конфігураціях соціально-ситуативних ролей і взаємодій традиційних та нових сміхо-концептуальних персонажів. В результаті з'являються нові когнітивні метафори, які не лише влучно фіксують проблемність життя, актуалізують певні світоглядні моделі чи активують потрібні шаблони, а й сприяють трансформації системи цінностей, критичній оцінці та переосмисленню реальності, дають розрядку негативній енергії та стають способом боротьби з віджилим і застарілим.

Уявлення про когнітивну теорію сміху та теоретичні основи рефреймінгу були закладені М. Мінським, Дж. Лакофом, І. Гофманом, Ч. Філмором, В. Раскіним, С. Агтардо, Г. Бейтсоном, Р. Бендлером, Дж. Гріндером та ін., які пов'язують рефреймінг насамперед зі зміною смислових контекстів та, як наслідок, зміною аксіологічних настанов щодо сприйняття значущості певного явища, події, ситуації тощо. Рефреймінгові техніки працюють як зі змістом, так і з контекстом та стилями, що трактується в

термінах смислових інваріацій взаємозамінних «рамкових» перспектив відносно фокусованої зміни знань, реакцій та поведінкових настанов. В теорії В. Раскіна та С. Аттардо сміховий ефект досягається шляхом бісоціативного перетину незвичних, але контекстуально виправданих асоціацій, які стимулюють сміх завдяки раптовому когнітивному дисонансу [Salvatore 1994].

Практики рефреймінгу, які вдало використовуються в психотерапії, маркетингу, коучингу, бізнесі та ін., детально досліджуються в теоріях нейролінгвістичного програмування, де рефреймінг розглядається насамперед в аспекті позитивного переосмислення та конструювання альтернативної поведінки [Бендлер 1995]. Завдяки рефреймінгу стає можливим швидкий вплив на сприйняття та подальші дії людини, що позначає процес зміни поведінки, оцінки (переоцінки) ситуації тощо внаслідок зміни ракурсу бачення та появи іншої точки зору, що присутнє в багатьох прикладах сміхової культури.

Як один зі способів представлення стереотипної для даної культури ситуації, фрейми як ментальні структури світогляду співіснують в численних зв'язках та системних конотаціях, організуючи простір концептуальних взаємодій у структурах комунікативного досвіду завдяки функціонуванню концептуальних рамок, метафор та їх сумішей. Відомий американський лінгвіст Дж. Лакоф визначає рефреймінг через процеси концептуального перегляду або повторного мислення, що по суті є процесом аксіологічної реконцептуалізації, коли відбувається перенесення визначеної в певній системі цінностей мети в абсолютно іншу, відмінну систему, застосовуючи зміни смислових обрамлень в різноманітних сферах суспільства, зокрема, в політиці [Lakoff 2004]. В політичній комунікації вчений досліджує вплив фреймінгу та рефреймінгу метафоричних моделей певної політичної системи на електоральну поведінку та процеси формування громадянської ідентичності, наголошуючи на значенні метафоризації політичного дискурсу в конструюванні системи цінностей та моделей поведінки завдяки використанню бінарних когнітивних метафор.

Згідно Дж. Лакофу, ми мислимо саме за допомогою фреймів, метафор, наративів, які й зумовлюють появу певних світоглядних систем та моральних цінностей, постаючи рушіями соціальних змін. Метафоризація базується на процесах обробки знань у вигляді фреймів та сценаріїв, які породжуються взаємодією когнітивних структур «джерела» та «мети», переструктурування яких призводить до «метафоричної проєкції» та «когнітивних відображень»

[Лакофф 2004]. В «гіпотезі інваріантності» дослідник концептуалізує можливе часткове відтворення структур джерела в структурі мети, здійснюючи фокусування на окремих властивостях джерела в кордонах мети з подальшим відтворенням необхідних, але неявних структур очікувань (сприйняття народу як стада чи родини - потребує актуалізації постаті пастуха чи батька, та перенесення цієї метафори на образ правителя).

Таким чином, особливим прийомом рефреймінгу є використання метафор, які актуалізують потрібні когнітивні параметри завдяки несподіваним концептуальним іграм з бінарними опозиціями, смисловими підтекстами та відкритим метафоричним профілюванням, що має потужний ефект прихованого впливу в моделюванні соціальної взаємодії. Задля фіксації емоційної та інтелектуальної сміхової реакції на несподівані смислові переключення використовується поняття концептуальної інверсії, що позначає порушення передбачуваності у звичному (стереотипному) порядку подій, що закріплюється у експресивній сміховій реакції завдяки ефекту зміщеного очікування та його несподіваного заміщення у рефлексивній грі смислових переходів як частини когнітивних структур фокусованого сприйняття.

Значний інтерес в контексті аналізу прихованих впливів стратегій рефреймінгу являє собою розуміння специфіки функціонування політичного сміху та тенденцій політизації сміхової культури, що відчутно проявляється в кризові та трансформаційні періоди розвитку суспільства, репрезентуючи проблемні ситуації та актуалізуючи потребу і спрямованість переоцінки цінностей («Диван – не предмет меблів, а життєва позиція» - для ілюстрації так званої «диванної демократії»). На відміну від практик рефреймінгу в нейролінгвістичному програмуванні, яке зорієнтоване насамперед на позитивне переосмислення ситуації, політичний сміх може використовувати рефреймінг як «мову ненависті» та пропаганду ворожості, формуючи в масовій свідомості «образ ворога» та актуалізуючи негативні стереотипи, що є доволі поширеною практикою в анекдотах з персонажами різних національностей. Відтак політичний сміх здатний ставати як дієвим інструментом зміни, боротьби та критики, так і пропаганди та маніпуляції суспільною думкою завдяки потужному ресурсу уявного конструювання реальності, що поступово формує фільтри сприйняття інформації, змінюючи ціннісні рамки розуміння світу.

Анекдоти як приклади народної сміхової культури доволі яскраво демонструють дієвість смислових диверсій та концептуальних інверсій у практиках рефреймінгу, постаючи селективним виразником аксіологічних детермінант у соціокультурних проявах народження нових світоглядних

настанов. Зокрема, В. Малахов говорить про анекдот як «м'який захисний шар» та «надпотужний апарат розуміння світу», який зароджується на началах «духовної солідарності та свободи» [Малахов 2003: 180–181], забезпечуючи людині можливість створення власного поля світовідношення та дистанціювання від офіційної ідеології. Типовим прикладом для визначення ситуаційно-рольової та тактико-стратегічної моделей рефреймінгу є анекдоти про раптову зміну стереотипної оцінки поведінкових та світоглядних звичок у критичні періоди, наприклад, в карантинних умовах («До карантину – ледачий соціопат, під час карантину – добропорядний громадянин»). Логіка зворотності, властива карнавальній сутності анекдоту, працює з бінарними опозиціями, граючи несподіваними взаємозамінниками смислових протилежностей («жаба в принцесі»), «... *проте* ми гарно співаємо»). Водночас рефреймінг контексту виходить за межі очікуваних пар бінарних опозицій, надаючи ситуації нових смислових акцентів та розширюючи горизонти інтерпретацій, руйнуючи застарілі стереотипи та шаблонні міркування.

Відносно новим явищем сучасної сміхової культури є практики породження та використання мемів (як когнітивної одиниці інформації про фрагмент світу, що породжує появу своїх інваріантних копій в дискурсі підтекстів та впізнаваних подієвих ознак), набуваючи рис медіавірусних реакцій на події, які мають суспільний резонанс, постаючи також ефективним способом медіаманіпуляції в контексті політичної комунікації. Своєрідною соціальною санкцією стає публічне осміяння в сучасних практиках мемів та «фотожаб», які з'являються як суспільні реакції на актуальні, сенсаційні чи скандальні події та починають жити власним життям у народній інтернет-творчості. Яскравим прикладом такої масової реакції є нещодавня ситуація з одним з політиків від партії влади, який запропонував пенсіонерці продати собаку, щоб заплатити за комунальні послуги. Меми із зображеннями занепокоєних собак в різноманітних кумедних контекстах стали впізнаваними та медіавірусними, демонструючи поліологічні різноманітні варіанти рефреймінгу **змісту** (за когнітивною формулою «*насправді це...*») та **контексту** (за когнітивною формулою «*проте...*») концепту домашнього улюбленця, який постає в додаткових форматах (*це й як ...* – платіжний засіб, засіб заощадження та ін.). Поступово в жорстких карантинних умовах меми та анекдоти про собак почали доповнюватись ще й новим «сервісом» – оренди собак як офіційної підстави дозволу для прогулянок, що також вдало ілюструє розширення кола когнітивних

метафор та впровадження нових концептуальних персонажів. Карантинний період породив також серію сміхових активностей щодо жартівливого переосмислення обмежень соціальних контактів, масового поглядання, переходу у онлайн-роботу та навчання, пандемічних загроз тощо, яскраво демонструючи потенціал сміху як дієвого засобу боротьби зі страхом і панікою та потужного мотиватора для саморозвитку.

Таким чином, сміхова реакція уможливорюється завдяки порушенню комунікативних очікувань, коли стандартний набір дійових осіб, їх стереотипних рис, шаблонних ролей чи поведінкових стратегій несподіваним чином гіперболізується, переміщується згори до низу і навпаки, розкриваючи нові підтексти та підмінюючи мотивацію, зміст, семантичні контексти. Рефреймінг як емпірична модель несподіваних смислових переформатувань є частиною сміхової традиції загалом, беручи початок з іронічного діалогу античності і народної сміхової культури та вдало продовжуючись в сучасних різновидах іронії та самоіронії. Пошуки та актуалізація прихованих сміхових смислів та бісоціативних контекстів сприяють появі нових ракурсів бачення та оцінки ситуації, нових її інтерпретацій та висновків. Рефреймінг передбачає також спроможність розуміти та використовувати різноманітні точки зору відносно одного і того ж предмету розмови, але відповідно до солідарно визнаних типів дискурсу та зрозумілих асоціативних підтекстів. Комічний ефект створюється шляхом неочікуваного переміщення мети з однієї системи цінностей в іншу, постаючи своєрідним концептуальним аранжуванням згідно зі зміненими контекстами та дисонансами смислових конфігурацій.

Список використаної літератури

- Бахтин, М. (1990) *Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса*, Москва: Худож. лит., 543 с.
- Бендлер, Р., Гриндер, Дж. (1995) *Рефрейминг: ориентация личности с помощью речевых стратегий*, Воронеж: НПО «МОДЭК», 256 с.
- Бергсон, А. (1992) *Смех*, Москва: Искусство, 128 с.
- Лакофф, Дж., Джонсон, М. (2004) *Метафори, которыми мы живем*, Москва: Едиториал УРСС, 256 с.
- Лихачев, Д. С., Панченко, А. М., Поньрко, Н. В. (1984) *Смех в Древней Руси*. Л.: Наука, 295 с.
- Малахов, В. (2003) *Феномен прикол*, в: *Добца / Докса. Збірник наукових праць з філософії та філології*, Одеса: ОНУ ім. Мечнікова, вип. 3, с. 179–186.

- Фрейд, З. (2006) *Остроумие и его отношение к бессознательному*, Москва: АСТ, 480 с.
- Lakoff, G. (2004) *Don't Think of an Elephant! Know Your Values and Frame the Debate*. The Essential Guide for Progressives. White River Junction, Vermont: Chelsea Green Publishing, 124 p.
- Mulkay, M. (1988) *On Humour: its Nature and its Place in Modern society*, Cambridge, UK: Polity Press; Oxford, UK; N.Y.: B. Blackwell, 232 p.
- Salvatore, A. (1994) *Linguistic Theories of Humor*, New York: Mouton de Gruyter, 426 p.

Оксана Кожемякина

АКСИОЛОГИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ РЕФРЕЙМИНГА В СМЕХОВОЙ КУЛЬТУРЕ

Статья посвящена анализу концептуального поля обозначения аксиологических детерминант рефрейминга в смеховой культуре, исследуя специфику функциональной нагрузки смеха и его манипулятивного потенциала в современном обществе. Обращаясь к характеристикам психотехнологий смыслового переформатирования в смеховой культуре, рассматриваются аксиологические факторы интерпретативных взаимодействий в различных дискурсивных контекстах и смысловых инвариациях (на примерах политического смеха, актуальных карантинных анекдотов и вирусных мемов). Концептуальные инверсии когнитивных метафор, которые в смеховой культуре имеют ощутимую ценностную динамику, исследуются в аспекте их манипулятивных и актуализационных возможностей в моделировании социального взаимодействия.

Ключевые слова: рефрейминг, смеховая культура, ценность, контекст, подтекст, манипуляция.

Oksana Kozhemiakina

AXIOLOGICAL DETERMINANTS OF REFRAMING IN LAUGHTER CULTURE

The article is devoted to the analysis of the conceptual field of designation of axiological determinants of reframing in a laughing culture, exploring the specifics of the functional load of laughter and its manipulative potential in contemporary society. Addressing to the characteristics of the psychotechnology of semantic reformatting in a laughing culture, the axiological factors of interpretive interactions in various discursive contexts and semantic invariations are examined (examples of political laughter, actual

quarantine jokes and viral memes).

Conceptual inversions, which in tangible culture have tangible value dynamics, are studied in the aspect of their manipulative and actualization capabilities. It is proved that the laughable effect in reframing techniques is achieved due to an unexpected and sudden change in the stereotypical course of events based on the logic of recurrence and breakdown of expected patterns, based primarily on a change in the value perception of a particular event or phenomenon, as well as its contextual rethinking and creation of cognitive metaphors. Accordingly, the use of metaphors is defined as a special means of reframing, which actualizes the necessary cognitive parameters due to unexpected conceptual games with binary oppositions, semantic subtext, and open metaphorical profiling, which has a powerful effect of latent influence in modeling of social interaction. An analysis of the mutual influence of traditional laughing theories (contradiction, criticism and liberation) allows us to highlight such common signs of laughter as ambivalence, paradox, sociality, solidarity, conventionality, creativity, dialogism, dynamism, reflexivity. An important aspect of the axiology of laughter is defined as a focused attitude to values and anti-values, which can be a means of displaying alternative points of view on the world, giving rise to new contexts of "comic" understanding of reality in game configurations of socially-situational roles and characteristics of conceptual characters of laughter culture.

Keywords: reframing, laughter culture, value, context, subtext, manipulation.

References

- Bakhtin, M. (1990) *Rable i narodnaja kultura srednevekovja i Renessansa* [Rabelais and the folk culture of the Middle Ages and the Renaissance], Moscow, Hud. lit, 543 p.
- Bandler, R., Grinder, J. (1995) *Refreyming: oriyentatsiya lichnosti s pomoshchyu rechevykh strategiy* [Reframing: personality orientation through speech strategies], Voronezh, NPO «MODEK», 256 p.
- Bergson, H. (1992) *Smekh* [The Laughter], Moskva, Iskustvo. 128 p.
- Lakoff, G., Johnson M. (2004) *Metafori, kotorymi my zhivem* [Metaphors we live by], Moskva, Editorial URSS, 256 p.
- Lihachev, D. S., Panchenko, A. M., Ponyrko, N. V. (1984) *Smekh v Drevnej Rusi* [Laughter in Ancient Rus], Leningrad, Nauka, 295 p.
- Malakhov, V. (2003) *Fenomen prikol* [Phenomenon of Practical Joke], v: *Δόξα*

- / Doksa. Zbirnyk naukovykh prats z filosofiyi ta filolohiyi, Odesa, ONU im. Mechnikova, vyp. 3, pp. 179–186.
- Freud, S. (2006) *Ostroumye i ego otnosheniye k bessoznatelnomu* [Wit and it's relation to the unconscious], Moskva: AST, 480 p.
- Lakoff, G. (2004) *Don't Think of an Elephant! Know Your Values and Frame the Debate*. The Essential Guide for Progressives. White River Junction, Vermont, Chelsea Green Publishing, 124 p.
- Mulkay, M. (1988) *On Humour: its Nature and its Place in Modern society*, Cambridge, UK, Polity Press; Oxford, UK; N.Y., B. Blackwell, 232 p.
- Salvatore, A. (1994) *Linguistic Theories of Humor*, New York, Mouton de Gruyter, 426 p.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2020
Стаття прийнята 16.05.2020

DOI: [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2020.1\(33\).211986](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2020.1(33).211986)

УДК 128:316.6

Фаріда Тихомірова

ПАНДЕМІЯ У ВЕЛИКОМУ МІСТІ: ПАРАДОКС КОРОНАВІРУСНОГО СМІХУ

Амбівалентність природи сміху зумовлює інтерес до дослідження можливостей гумору об'єднувати людей та допомагати в епоху пандемії коронавірусу, виступаючи як регулятор стресу. Стаття присвячена дослідженню коронавірусного гумору у міській культурі. Метою статті є аналіз кейсів коронавірусного гумору з різних країн, його місця у соціально-філософській маніфестації та концептуалізації сміхової культури з точки зору «соціоантропорятівних» та «соціоантропоруйнівних» чинників та модусів сміху.

Ключові слова: *гелологія, «коронавірусний гумор», модуси сміху, чорний гумор, «гумор шибеника».*

Пандемії впродовж існування людства впливали на, соціальне життя, економіку, формували психологію та культуру городян. Саме такий етап глобальної трансформації та зсувів соціального буття у містах ми переживаємо зараз. Пандемія, яка охопила планету, стала приводом не тільки для тривоги, але й рятівного сміху. Особливості сучасної пандемії – наявність спілкування у віртуальному просторі. Поширення COVID-19 породило у всьому світі сплеск особливого гумору, який вже одержав назву «коронавірусного».

На тлі майже апокаліптичних новин стрічки соцмереж наповнюються жартами, піснями, мемами, карикатурами. З кожним сплеском трагічних новин екрани наших гаджетів наповнюються новими мемами: про жертву коронавірусу, на яку впав стелаж з туалетним папером, Квентина (Твентіна) Карантино, Наташу та її котів. Наскільки доречним є такий «бенкет під час чуми»? Чи є сміх та жарти пристойною, етичною, нормальною реакцією на події останніх місяців? Чому ми сміємося, коли ситуація несе загрозу? Гумор як міждисциплінарний феномен включає кілька аспектів його розгляду фахівцями з різних областей – лінгвістами, соціологами, психологами, етологами, культурологами та філософами.

У Стародавній Греції поважали бога сміху – Гелоса, у Римі бога сміху Різуса. Був також і бог глузування і критики – Мома. Святилище Гелоса знаходилося по сусідству з храмами Танатоса, бога смерті, Фобоса, бога страху і інших подібних їм божеств. Дослідження природи сміху, як характеристики людини, закладене ще в працях Аристотеля.

Зараз відбувається справжній сплеск інтелектуальної активності в